

8-SINF GEOGRAFIYA DARSLARI BO‘YICHA TAJRIBA UCHUN DARS ISHLANMALARIDAN FOYDALANISH

Sobirov Javoxir Xayrulla o‘g‘li
Urganch davlat universiteti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Geografiya ta‘limi metodikasi bo‘yicha tadqiqot olib boruvchilar, eng avvalo geografiya falsafa didaktika, pedagogika, psixologiya, mantiq, bilish nazariyasi kabi fanlarini chuqur o‘rganib chiqishlari zarur. Ularda tadqiqot uchun, taqqoslash va qiyoslashga oid bo‘lgan ma‘lumotlar to‘planadi. Geografiya o‘qitish metodikasi bo‘yicha olib boriladigan tadqiqotlarda statistik-matematik metodlarning ham roli katta. Bunda tajriba o‘tkazilayotgan sinflar va maktablardagi ish natijalarini e‘tiborga olish keng qo‘llaniladi. Olingan miqdoriy ko‘rsatkichlarga tayanib u yoki bu metodning, usulning, vositalarning qanchalik samara berishligini aniqlash imkoniyati tug‘iladi.

Kalit so‘zlar: dars ishlanma, metodik tavsiya, taqqoslash metodi, aqliy hujum metodi, iqtisodiy-ijtimoiy geografiya,

Quyida tajriba sinov o‘tkazgan dars ishlanmamizni taqdim qilamiz.

Fan: O‘zbekistonning iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi

Mavzu: Xorazm viloyati

Darsning maqsadi:

I. Darsning maqsadi:

Ta‘limiy: O‘quvchilarga Xorazm viloyati geografik o‘rni, tabiiy sharoiti, aholisi, xo‘jaligi va uning hududiy tashkil etilishi, sanoati, shaharlari haqidagi bilimlarni berish.

Ta‘rbiyaviy: O‘quvchilarni Xorazm viloyatining moddiy va manaviy boyliklari haqidagi bilimlar bilan qurollantirish orqali vatanga muhabbat va ajdodlarga hurmat ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarning Quyi Amudaryo iqtisodiy geografik rayoni haqidagi bilimlarini Xorazm viloyati haqidagi ma‘lumotlar asosida to‘ldirish va rivojlantirish.

Dars uslubi: Ko‘rgazmali-amaliy;

Dars usuli: Noan'anaviy (Komandada o'qitish, aqliy hujum, tezkor savol javoblar, didaktik mashqlar);

Dars tipi: Yangi bilimlar beruvchi;

Dars shakli: Individual va kichik guruhlarda ishlash.

Dars didaktikasi: a) **jihosi:** Darslik, yozuv taxtasi, tarqatma materiallar, tezkor savollar yozilgan kartochkalar, globus, O'zbekistonning siyosiy va tabiiy xaritasi, A-3 yoki A-4 formatdagi qog'oz, marker, skotch, yelim, o'quv qurollari;

b) **texnik vositalari:** kompyuter, Internet ulanishi uchun telefon tarmog'i yoki USB-modem, videoprojektor,

Darsning blok-sxemasi:

3.1-jadval

T/r	Darsning bosqichlari	Vaqt
1.	Tashkiliy qism	2 daqiqa
2.	Gruhlarga topshiriq berish orqali o'tilgan mavzuni so'rash	8 daqiqa
3.	Yangi mavzu bayoni (Internet tarmog'iga ulangan holatda GoogleEarthWin dasturi orqali tushuncha berish)	11 daqiqa
4.	Amaliy mashqlar bajarish orqali mavzuni mustahkamlash	20 daqiqa
5.	Dars yakuni: 1. G'olib guruhni aniqlash va o'quvchilarni baholash 2. Uyga vazifa	4 daqiqa

Darsning shiori: "To'xtama, o'qi, o'rgan Koinot ilmin, Zero, tinmay aylanar Kurrai-zamin"

Darsning borishi:

1. Tashkiliy qism:

a) **Psixologik iqlim yaratish** (salomlashish, sinfning va o'quvchilarning darsga tayyorligini baholash, davomat, ob-havo, sanani aniqlash)

b) **Darsning mavzusini va maqsadini e'lon qilish**

d) **o'rganiladigan BKM larni e'lon qilish:**

1. Xorazm viloyatining joylashgan o'rni, tuprog'i, suvlari, iqlimi, tabiiy boyliklari.

2. Xorazm viloyatining aholisi

3. Xorazm viloyatining xo'jaligi va hududiy tashkil etilishi.

4. Xorazm viloyatining sanoati

5. Shaharlari (Urganch, Xiva)

e) O'quvchilarni guruhlariga ajratish, Urganch va Xiva nomlari bilan nomlash,

guruh sardorlarini saylash;

j) “Oltin qoidalar” ni ishlab chiqish: O‘zaro hurmat, O‘zgalar fikrini hurmat qilish, Erkin fikrlash, Intizomlilik, Topqirlik, Hozirjavoblik,

i) Baholash mezonlari haqida tushuncha berish (“Ofarin”, “Barakallo”, “Harakat qil” so‘zlari yozilgan shakllar);

3.1-rasm. Baholash mezonlari

O‘tilgan mavzu yuzasidan o‘quvchilarni baholash. O‘tilgan mavzu yuzasidan tayanch so‘z va tushunchalar yozilgan kartochkalar guruhlarga tarqatiladi.

Bunda “**Idrok xaritasi metodi**”dan foydalaniladi - mavzu yoki o‘quv materialini grafikli bayon etish usuli bo‘lib, axborotlarni tizimli, tartibli va vizual o‘zlashtirish imkonini beradi. Oldingi o‘rganilgan mavzu “Quyida Amudaryo iqtisodiy geografik rayon”i bo‘yicha grafikli bayon

q
i
l
i
s
h

u
s
u
l
i

q
o
,

l
l
a

n
i

3.2-rasm. Auditoriyaning ko‘rinishi.

O‘quvchilarning kartochkalardagi savollarga qay darajada izoh

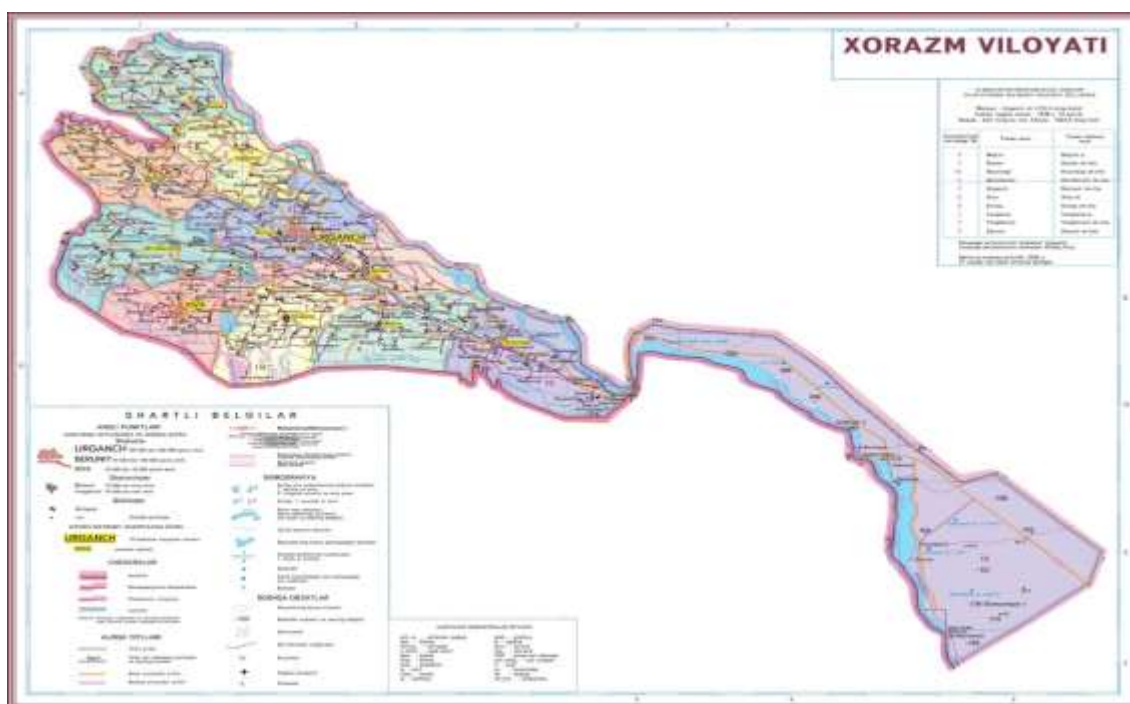
berganliklariga qarab “Ofarin”, “Barakallo”, “Harakat qil” soʻzlari yozilgan shakllardan tegishlisi taqdim etiladi. Oʻquvchilar bilan oʻtgan mavzularni takrorlash maqsadida “Topqirlik” mashqi oʻtkaziladi. Bunda oʻquvchilar “Shatranj” taxtasiga yashiringan maʼlumotlarga toʻgʻri javoblarni quyidagi davlatlardan qaysilariga tegishli ekanliklarini aniqlashlari kerak boʻladi.

“Shatranj” taxtasiga keltirilgan maʼlumotlardan namunalar:

1. Xorazm viloyatida aholining oʻrtacha aholining zichligi har km^2 ga qancha kishi toʻgʻri keladi?
2. Qoraqalpogʻiston Respublikasida aholining oʻrtacha aholining zichligi har km^2 ga qancha kishi toʻgʻri keladi?
3. Shoʻrtan gaz-kimyo majmuasi yiliga qancha polietelen ishlab chiqaradi?
4. Quyi Amudaryo iqtisodiy geografik rayoni aholisi nima bilan shugʻullanib kelgan?
5. Chorjoʻy-Qoʻngʻirot temir yoʻli nechanchi yili ishga tushirilgan?
6. Qoʻngʻirot – Makat temir yoʻli nechanchi yili ishga tushirilgan?
7. Oʻzbekiston qishloq xoʻjaligiga yaroqli yerlarning necha foizi Quyi Amudaryo iqtisodiy geografik rayoniga toʻgʻri keladi.
8. Doʻstlik shahrida nimani qurish rejalashtirilgan?
9. Choʻl yaylovlarida yil boʻyi nima boqiladi?
10. Quyi Amudaryo mahsuldorligi jihatdan nima uchun Oʻzbekistonning boshqa rayonlaridagidan hamon orqada?

Guruh oʻquvchilari “Shatranj” taxtasidagi savollarga bergan javoblariga qarab ragʻbatlantiruvchi kartochkalar bilan taqdirlanadi.

Oʻqituvchi yangi mavzuni oʻquvchilarga tushuntirish jarayonida kompyuter telefon tarmogʻi yoki USB-Modem orqali internetga ulangan holda “GoogleEarthWin” dasturini ishga tushiradi. Ekranda Yerning sunʼiy yoʻldoshi orqali tushirilgan tasviri, Yerning oʻz oʻqi atrofida aylanishi, kosmosdan Yerning tabiiy koʻrinish holati, Kosmosdan Xorazmning umumiy koʻrinish holati namoyish etilgan vaqtdan boshlab yoki Xorazm xaritasini oʻzidan foydalansa ham boʻladi, oʻqituvchi quyidagi matn va maʼlumotlar asosida globus, Dunyo va Oʻzbekistonning siyosiy va tabiiy xaritalaridan foydalangan holda oʻquvchilarga yangi mavzuni tushuntirib beradi. Oʻqituvchi yangi mavzu bayonini oʻquvchilarga tushuntirish jarayonida kompyuter, videoproyektor va ekrandan bevosita foydalangan holda Microsoft Office dasturi tarmogʻiga kiruvchi Microsoft Office Power Point matn muharriri orqali ekranda mavzuga tegishli rasmlardan lavhalarni ham namoyish etib tushuntiradi.

3.3-rasm.Xorazm viloyati xaritasi

Yangi mavzu bayoni: Xorazm viloyati.

Xorazm viloyati iqtisodiy geografik rayonning janubiy qismidadir. Viloyat yer yoʻzasi tekis boʻlib, daryo yotqiziqlaridan iborat. Yozi Toshkent viloyatining tekislik qismidagi kabi issiq boʻladi. Qishda esa harorat -31° - 32° C gacha pasayadi, qorning yupqaligidan qish sovuq kelgan yillarda tuproq 0,5 m gacha moʻzlaydi. Viloyat xoʻjalik hayotida Amudaryoning ahamiyati katta. Polvon, Yermish, Shovot va Qilichniyozboy kanallari Amudaryo suvini butun viloyatga tarqatadi. Viloyatda tuproq, suv va iqlim imkoniyatlaridan tashqari, shifobaxsh shoʻr koʻllar, binokorlikda ishlatiladigan xomashyo (qum, tosh, qamish) ham mavjud.

Aholisi. Viloyat oʻz aholisi soni jihatdan mamlakat viloyatlari orasida oʻninchi oʻrinda turadi. Aholining 76 foizi qishloqlarda yashaydi. Xorazmliklar yozda havoning qurib, isib ketishini hisobga olib, uylarni qalin paxsa devordan keng va naland (4-5 m) qilib quradi. Qalin paxsa devor uy ichidagi harorat va namlikning bir meʼyorda saqlanishini taʼminlaydi. Yerosti suvi yer yoʻzasiga yaqinligidan yertoʻlalar, turli maqsadga moʻljallangan oʻralar boʻlmaydi.

Xoʻjaligi va uning hududiy tashkil etilishi. Viloyat iqtisodiyoti asosan paxtachilik majmuidan iborat. Paxta barcha ekin maydonining 43 foiziga ekiladi. Xiva, Shovot, Yangiariq, tumanlarida paxtaning salmogʻi ayniqsa katta. Gurlan tumanida esa sholipoyalar katta maydonni egallaydi. Obikor yerlarda paxta bilan

birga don, beda, makkajo‘xori, kartoshka, va poliz ekinlari yetishtiriladi. Iqtisodiyot boshqa tarmoqlari bilan paxtachilikning qo‘shib olib borilishi suvdan va ishchi kuchlaridan oqilona foydalanishga imkon beradi. Viloyatning barcha tumanlarida poliz ekinlari ekiladi. Asrlar bo‘yi davom etib kelayotgan xalq seleksiyasi tufayli Xorazmda ertapishar hamda kechpishar qovunlarning ajoyib navlari vujudga kelgan. Ayrim qovunlar kelgusi qovun pishig‘igacha saqlanadi. Qadimdan ularni maxsus idishlarga solinib, tuyallarda hatto Bag‘dod va Hindistonga (o‘sha vaqtda uch oylik yo‘l) jo‘natilgan. Xiva, Yangiariq, Gurlan, Hazorasp tumanlarida bog‘lar birmuncha ko‘p. Kelgusida bog‘ va tokzorlar hududini kengaytirish ko‘zda tutiladi.

Viloyat qishloq xo‘jaligining dehqonchilikdan keying ikkinchi muhim tarmog‘i chorvachilikdir. Yozgi yaylovlar va suv tanqisligida chorvachilikda cho‘lga moslasgan qorako‘l qo‘ylarining salmog‘i katta. Bu qo‘ylar asosan terisi va juni, shuningdek, go‘шти uchun boqiladi. Viloyatda yaylovlar kamligidan ayrim xo‘jaliklar o‘z qo‘ylarini Qoraqalpog‘iston yaylovlarida boqadi. Deyarli hamma tumanlarida, ayniqsa Gurlan va Hazoraspda pillachilik rivojlangan.[14,25]

Sanoati. Viloyatda yengil va oziq-ovqat sanoatining yo‘zdan ortiq korxonalari mavjud. Endigina og‘ir sanoatga asos solinmoqda. Sanoat paxta, pilla, meva-sabzavot hamda chorva mahsulotlarini qayta ishlashdan iborat. Shuningdek, tikuvchilik, poyabzal, gilamdo‘zlik, qurilish materiallari, oziq-ovqat sanoati korxonalari bor.

Shaharlari. Urganch shahri Amudaryo quyi oqimi chap sohilida joylashgan. Shovot kanali shahar o‘rtasidan o‘tib, uni shimoliy va janubiy qismga ajratgan. U viloyatning ma‘muriy, iqtisodiy va madaniy markazdir. 1938-yilda viloyat markazi bo‘lishi, so‘ngra temiryo‘l qurilishi Urganchning iqtisodiy jihatdan ivojlanishini tezlashtirdi. Shaharda oziq-ovqat sanoati ahamiyatiga ko‘ra yengil sanoatdan keying o‘rinda turadi.

Unga qarashli yog‘ zavodi, shakarqand zavodi, sut-qaymoq zavodi, go‘sht kombinati, non zavodi va boshqa korxonalar bor. Shuningdek mashina-ekskvator stansiyasi va motor to‘zatisht zavodi mavjud. Qurt urug‘i zavodi Xorazm viloyatidan tashqari Qoraqalpog‘istonga ham qurt urug‘i yetkazib beradi. Shaharning binokorlik materiallariga bo‘lgan talabini shu yerdagisilikat, go‘sht zavodi taminlaydi.

Shahar elektr energiyani Taxiatosh GRESI va Tuyamo‘yin GESIdan oladi. Shaharning shimoliy qismida asosan turarjoybinolari, ilmiy, madaniy va marifiy muassasalar, janubiy qismida esa ishlab chiqarish korxonalari joylashgan. Shaharda Urganch davlat universiteti, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti va 1-Toshkent davlat tibbiyot institutining bo‘limlari, gidromeliratsiya va qurilish kolleji, musiqa maktabi, paxta beda majmuyi, mintaqa majbuiy stansiyasi, maktablar, kutubxonalar,

taetr ishlab turibdi.

Xiva. Amudaryoning chap sohilida, Polvon kanali yaqinida, Urganch temiryo‘l stansiyasidan 32 km janubi g‘arbdadir. U viloyatdagi qadimgi, milliy memorchilik yodgorliklariga boy shahardir. Xiva badiiy hunarmandchilikning muhim markazidir. Bu yerda yog‘och va toshlarga naqsh solish, zargarlik, naqqoshlik, kashtachilik, misgarlik va kulolchilikdagi ajoyib mahorat avloddan avlodga o‘tib kelmoqda. Xiva mashhur o‘zbek matematigi, astronomi va geografi Muhammad ibn Muso al-Xorazmiyning vatanidir.[14]

O‘quvchilarni o‘rganilgan mavzu bo‘yicha BKMLarini sinash maqsadida “Urganch” va “Xiva” guruhlariga “Geografik talqinlar” tarqatiladi.

“Urganch” guruhi uchun:

TALQINLAR. (+, -)“

Xorazm viloyati mavzuga tegishli to‘g‘ri javoblarga (+) ishorasi, noto‘g‘ri javoblarga (-) ishorasi qo‘yiladi.

1. O‘zbekistonning shimoli-g‘arbida joylashgan. (___)
2. Qishda harorat -31°C -32°C gacha pasayadi. (___)
3. 51,5 foizi qishloqlarda yashaydi. (___)
4. Tuproq 0,5 m gacha mo‘zlaydi. (___)
5. Paxta barcha ekin maydonining 43 foiziga ekiladi. (___)

“Xiva” guruhi uchun:

TALQINLAR. (+, -)“

Quyi Amudaryo viloyati mavzuga tegishli to‘g‘ri javoblarga (+) ishorasi, noto‘g‘ri javoblarga (-) ishorasi qo‘yiladi.

1. O‘zbekistondagi qishloq xo‘jaligiga yaroqli yerlarning 6 foizini tashkil etadi. (___)
2. Yengil va oziq ovqat-sanoati korxonalarining yo‘zdan ortig‘i joylashgan. (___)
3. Yangiariq tumani bor. (___)
4. Cho‘l-yaylov chorvachiligi yaxshi rivojlanmagan. (___)
5. Xorazmda turizm rivojlanmoqda. (___)

O‘quvchilarning geografik talqinlarga bergan javoblariga qarab tegishli rag‘batlantiruvchi kartochkalar bilan rag‘batlantiriladi. Yangi o‘tilgan mavzuni o‘quvchilar qay tariqa tushunganliklarini tekshirib ko‘rish maqsadida mavzu yo‘zasidan test sinovi olinadi. O‘zbekiston iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi fanidan “Xorazm viloyati” mavzusi yo‘zasidan o‘quvchilar bilimini baholash testi.

Test namunalari quyidagicha:

1. **Xorazm viloyatining maydoni qancha?**
  - a) 7,4 ming km² b) 6.1 ming km² c) 4,3 ming km² d) 6,7 ming km²
2. **Xorazm viloyatining aholisi 2008-yil yakunlari bo'yicha qancha?**
  - a) 1 mln 504 ming kishidan ortiq
  - b) 2 mln. kishidan ortiq
  - c) 1 mln 79 ming kishidan ortiq?
  - d) 693 ming kishidan ortiq
3. **Xorazm viloyatida nechta tuman bor?**
  - a) 10 ta b) 15 ta c) 20 ta d) 25 ta
4. **Xorazm viloyatida paxta necha foiz yerga ekiladi?**
  - a) 33% b) 43% c) 53% d) 63%
5. **Xorazm viloyati Gurlan va Xazorasp tumanlarida nima yaxshi rivojlangan?**
  - a) Pillachilik b) Paxtachilik c) Sholichilik d) Bog'dorchilik
6. **Quyidagi shaharlardan qaysi biri Polvon kanali yoqasida joylashgan?**
  - a) Urganch b) Xiva c) Shovot d) Qo'shko'pir
7. **Urganch Amudaryoning qaysi qismida joylashgan?**
  - a) o'ng sohilida b) chap sohilida c) quyi sohilida d) Amudaryoga yaqin emas
8. **Xorazm viloyati quyida keltirilganlardan qaysi biri bilan chegaradosh emas?**
  - a) Qoraqalpog'iston Respublikasi b) Turkmaniston Respublikasi
  - c) Buxoro viloyati d) Navoiy viloyati
9. **Quyidagi shaharlardan qaysi biri Xorazm viloyatining janubida joylashgan?**
  - a) Gurlan b) Shovot c) Xonqa d) Pitnak
10. **Xorazm viloyati qachon tashkil topgan?**
  - a) 1918-yil 15-yanvar b) 1928-yil 15-yanvar c) 1938-yil 15-yanvar
  - d) 1948-yil 15-yanvar

O'quvchilar test varaqalari orqali test topshirishadi.

_____ shahar (tuman) umumiy o‘rta ta’lim maktabining 8-“__” sinf o‘quvchisi _____ ning O‘zbekiston iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi fanidan test savollariga javoblari

3.2-jadval

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Javob										
O‘qituvchi tomonidan to‘ldiriladi, har bir to‘g‘ri javobga “1” ball, noto‘g‘ri javobga “0” ball qo‘yiladi.										

Test savollari bo‘yicha maksimal ball_____ O‘quvchi to‘plagan ball_____

Dars so‘ngida har ikkala guruhning kartochkalar soni va yig‘gan bali hisoblanadi. G‘olib guruh e‘lon qillinib, dars davomida faol ishtirok etgan o‘quvchilar baholanadi.

Tadqiqotlarda urtaga tashlangan faraz o‘z ichiga o‘quvchilar tomonidan egallanishi lozim bulgan bilim va kunikmalarni xamda usha bilim va kunikmalarni puxta o‘zlash-tirishgayerdam beruvchi usul va vositalarni xam o‘z ichiga olishi kerak. Pedagogik eksperiment xilma-xil tarzda kuyilishi mumkin. Uni belgilariga kura kuyidagi guruxlarga ajratish mumkin.

- 1.Vaktga nisbatan: o‘zoq va kiska muddatli
- 2.Urganilaetgan xodisalar tarkibiga kura:oddiy va murakkab
- 3.Tashkil etish jarayoniga kura:
  - a) laborotoriyada aloxida o‘quvchilar guruxi bilan utkazish
  - b) tabiiy (butun sinf bo‘yicha yoki bir necha maktabning turli sinflari bilan)
  - v) kompleks tarzda (laborotoriya sharoiti va tabiiy eksperimentlarni o‘z ichiga olgan xolda)

Biz ikkita 8-sinflarda eksperiment ishlarini amalga oshirdik bu ishlar natijalarini keyingi bo‘limda ko‘rib o‘tamiz.

8-sinf geografiya darslari bo'yicha tajriba-sinov natijalari

Eksperiment uyushtirishning muxim shartlaridan yana biri, farazga (gipoteza) muvofiq o'quv uslubiy (o'quv matnlari, topshiriqlar, tarqatma, didaktik) materiallar yaratishdan iborat. Chunki bularsiz eksperiment uyushtirish qiyin. Eksperiment uyushtirishning eng keng tarqalgan usullaridan biri eksperiment va nazorat sinflar tashkil qilish xisoblanadi. Bunda eksperiment sinflarda o'quv materiali tadqiqotchi tavsiya etgan yangi metod va usullar yordamida uyushtiriladi. Nazorat sinflarda esa ta'lim ananaviy usulda olib boriladi. Xar ikkala sinflarda o'quvchilar soni, ularning bilim saviyasi o'quvchilarning metodik mahorati deyarli bir xil bo'lishi kerak, aks xolda eksperimentdan ko'zlangan natijaga erishish qiyin bo'ladi. Eksperiment, nazariy g'oyalarining qanchalik to'g'ri yoki noto'g'ri ekanligini isbotlashga yordam beruvchi jarayondir. Demak, eksperiment, shunday tadqiqot usuliki, unda pedagogik jarayonning obektiv qonuniy aloqalari tadqiq qilinadi. Barcha metodika fanlari qatori geografiya ta'lim metodikasining kelajakdagi taraqqiyotini xam eksperimentlarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi.

Biz tajribamizni pedagogik amaliyot davrida 2 ta sinfda o'tkazdik sinflarda o'tkazildi. Bunda biz ikkita sinfning o'quvchilarning o'qishi darsdagi faolligi bir xilligini e'tiborga oldik. Biz o'tkazmoqchi bo'lgan darslik matnidagi illyustrativ materiallar bilan ishlash usullari bo'yicha dars jarayoni o'tkazildi.

Darsda tajribali o'qituvchilar yordamida xam sinab ko'rdik. Bizni sevintiradigan tomoni shundaki, pedagogik amaliyotda o'kazgan tajribamiz bilan tajribali o'qituvchilar natijalari xamoxang keldi

Tajriba natijalarimiz quyidagicha bo'ldi. Natijalarni quyidagicha tushunish mumkin. Ya'ni darslarda darslik matnidagi illyustrativ materiallarga diqqatni jalb qilganda to'liq ishlaganda o'quvchilarning darsga qiziqishi va faolligi ko'zda tutildi.

Geografiya darsida innovatsion texnologiyalardan foydalanish bo'yicha o'tkazilgan tajriba sinov ishlari natijalari. 8 «a» va 8 «b» sinflarda o'tkazilgan eksperiment natijalari.

8-sinf geografiya darslari innovatsion texnologiyalardan bo'yicha o'tkazilgan tajriba sinov ishlari natijalari

3.3-jadval

№	Sinflar	Baholar			
		«5» a'lo	«4» yaxshi	«3» o'rta	«2» qoniqarsiz
1.	8 «a» sinf (26 o'quvchi) Eksperiment sinf	11	9	6	-
2.	8 «b» sinf (21 o'quvchi) Nazorat sinf	10	8	2	1

Yuqoridagi berilgan ikkita sinfda xam o'tqazilgan tajriba sinov ishlarimiz natijalari ayniqsa 8-sinf o'quvchilari judayam qiziqishiga sabab bo'ldi. Shuningdek darsda o'quvchilarning faolligi oshishiga sabab buldi. Natijalarni taxlil qiladigan bo'lsak, 8-sinf o'quvchilarining nazorat sinfida ananaviy usulda o'tkazilgan darsda xatto ikkita «1» konikarsiz baxo olgan o'quvchi bo'ldi buni sabablarini o'rganib chiqqanimizda o'quvchining darsda e'tiborsiz bo'lishi qiziqishining yo'qligi.

8-sinflarda xam xuddi shunday xolat kuzatildi. O'quvchilar doimiy ananaviy usulda o'tkazilgan darslardan zerikib. Ularning faolligi pasayganini sezdik. Bugungi kunda o'quvchilarning faolligini oshirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish samarali ekanligiga ishonch xosil qilindi.

XULOSA

1. Umumtalim maktablari amaliyotida tabiiy geografiya talimining sifati va samaradorligi ta'limda innovtsion texnologiyalardan mohirona foydalanish bilan bog'liq bo'lib qoldi.

2. 8-sinf iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi kursi bo'yicha innovatsion texnologiyalarni qo'llashdan oldin umumiy o'rta ta'lim geografiya o'qituvchilari uchun seminar treninglar, "Mahorat maktablarida o'qitish" zarurdir.

3. 8-sinf iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi kursi bo'yicha innovatsion texnologiyalardan foydalanish rejalarini ishlab chiqish, har bir mavzuga mos texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tadbqiqini o'rganish.

4. 8-sinf iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi kursi bo'yicha innovatsion texnologiyalardan foydalanishga oid uslubiy qo'llanma yaratish va taqdimotini o'tkazish, mazkur kursga oid innovatsion texnologiyalardan foydalanish bo'yicha ta'lim vositalari jamlanmasini yaratish.

5. Barcha geografiya kurslari xususiy metodikasiga oid innovatsion

texnologiyalardan foydalanish metodikasini yaratish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Мусаев П, Мусаев Ж Ўзбекистоннинг иқтисодий ва ижтимоий географияси «Шарқ». Тошкент.- 2014.
2. Мўминов О. Замонавий география дарсларига қўйиладиган талаблар Тошкент-“Ўқитувчи”- 1987.
3. Қурбонниёзов Р. География ўқитиш методикаси. Урганч- 2001.
4. Қурбонниёзов Р. Ўзбекистон географияси қизиқарли машқ ва масалалар Тошкент- «Ўқитувчи» -1997 й.
5. Farberman B. A., Musina R.G., Jumaboeva F.A. “Oliy o’quv yurtlarida o’qitishning zamonaviy usullari”. – Toshkent- 2002
6. Ishmuhamedov R va boshq. Ta’limda innovastion texnologiyalar. Toshkent-2010.
7. Ishmuhamedov R. va boshq. Tarbiyada innovastion texnologiyalar. T.:2008
8. Ҳайитов А., Боймуродов Н. Таълимда ноанъанавий дарслар ва интерфаол усулларида фойдаланиш. Т.: Янги аср авлоди, 2006. - 5-10 б.
9. Atlas. O’zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy georafiyasi. O’zbekiston respublikasi Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastrini qo’mitasi. Toshkent-2014.